

Список літератури:

1. Лукиных Т.Н., Можаяева Г.В. Информационные революции и их роль в развитии общества // Гуманитарная информатика, Томск: Томский государственный университет, 2010, выпуск 3, С. 56-62
2. Тоффлер, Э. Третья волна / Пер. с англ.; Вступ. ст. П. Гуревича. – М.: Издательство АСТ, 1999. – 784 с.
3. В.И. Ляшенко Наноэкономика, наноиндустрия, нанотехнологии: проблемы и перспективы развития и управления в славянских странах СНГ/ В.И. Ляшенко, К.В.Павлов; РАН. Кольский научный центр Институт экономических проблем, НАН Украины. Институт экономики промышленности. – ДонецкМуранск, 2007. – 264с.
4. Тоффлер, Э. Шок будущего / Пер. с англ. – М.: Издательство АСТ, 2002. – 557 с.
5. Bell D. The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting. – New York.: Basic Books, 1973
6. Пизано Г., Уилрайт С. Новая логика высокотехнологичных исследований и разработок / Управление высокотехнологичным бизнесом // Пер. с англ. Harvard Business Review, М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 256 с.
7. Артур Б. Растущая прибыльность в новый мир бизнеса / Управление высокотехнологичным бизнесом // Пер. с англ. Harvard Business Review, М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 256 с.

Ракитина Н.О.

Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана

ВЫСОКИЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ПУТЬ К НОВОМУ МИРУ БИЗНЕСА**Аннотация**

Рассмотрено становление нового типа общества – информационного. Показано колоссальное значение и влияние современных высоких технологий на общественное развитие человечества. Освещена проблема недостаточной осведомленности человечества перспективами развития высоких технологий, которая порождает неоднозначное отношение к этому феномену. Акцентируется внимание на необходимости понимания на государственном уровне того, что в условиях глобализации экономики и ускоренной информатизации общества инвестиции в науку являются основным фактором поддержания ее конкурентоспособности на мировой арене. Обоснованный тезис о том, что высокие технологии это наше будущее, это то, что движет общество вперед, то, что открывает перед ним новые возможности его развития.

Ключевые слова: высокие технологии, научно-технический прогресс, информация, инновации, информационное общество.

Rakitina N.O.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

HIGH TECHNOLOGIES AS THE PATHWAY TO A NEW BUSINESS WORLD**Summary**

The article deals with the problem of the formation of the new type of society – information society. A special attention has been paid to the huge importance and influence of modern high technology on the social development of mankind. The article dwells on the problem of the lack of human awareness of high technology development perspectives that result in ambiguous attitude to this phenomenon. The article focuses on the necessity of understanding at the national level that investment in science is a major factor in maintaining economy competitiveness on a global stage against the background of a globalized economy and accelerated society informatization. The idea that high technology is our future, it is drives society forward and opens up new opportunities for its development is substantiated.

Keywords: high technology, scientific-technical progress, information, innovation, information society.

УДК 338.1

**РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ФОРСАЙТУ
ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ****Руліцька К.М.**

Львівський національний аграрний університет

Досліджено регіональні аспекти використання форсайту для прогнозування розвитку вітчизняних аграрних підприємств. Обґрунтована доцільність застосування форсайту у вітчизняних аграрних підприємствах. Запропоновано механізм впливу основних складових форсайту на функціонування аграрних підприємств. Узагальнено вихідні дані для форсайту аграрних підприємств.

Ключові слова: форсайт, регіон, аграрні підприємства, прогноз, розвиток.

Постановка проблеми. За допомогою класичних методів прогнозу не-можливо врахувати вплив соціальних, екологічних чи інших чинників на вітчизняні аграрні підприємства, що

не обраховуються кількісно. Еволюція прогнозних досліджень дає змогу використовувати щоразу нові методи. Форсайт є комплексом, що об'єднує вже відомі методи прогнозу з абсолютно новим підходом.

Проблеми в аграрному секторі економіки доводять необхідність саме комплексного дослідження аграрних підприємств, враховуючи їх регіональні особливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тезоретичними основами дослідження використання форсайту для прогнозування розвитку вітчизняних аграрних підприємств стали напрацювання лише закордонних науковців, оскільки у вітчизняній літературі це поняття згадується лише фрагментарно та не по відношенню до аграрного сектору економіки.

У 1930р. Герберт Уеллс, виступаючи на каналі BBC, запропонував ввести особливу спеціальність – «професор передбачення», який подібно історичу, буде аналізувати і знаходити застосування майбутнім відкриттям [5]. Універсальність форсайту підтверджена закордонними дослідженнями [1; 10], і як ніяка інша методологія передбачення здатна дати реальний прогноз діяльності агропідприємств. Бен Мартін говорить про форсайт, як про систематичність спроб заглянути в довгострокове майбутнє науки, технології, економіки і суспільства [3]. Дослідження Community Research & Development Information Service (CORDIS) доводять, що форсайт охоплює заходи, спрямовані на: мислення, обговорення, окреслення майбутнього [1]. Г. Э. Афанасьев вважає, що форсайт – це систематичні роздуми про майбутнє і вплив на майбутнє [2]. Н. Шелюбская переконана, що «Форсайт» – механізм определения пріоритетов формирования общества знаний стран Западной Европы [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Використання форсайту для прогнозування розвитку підприємств аграрної сфери на сьогоднішній день є недослідженим, однак багатообіцяючим. Потенційно форсайт може забезпечити отримання інформації про перспективи і альтернативи розвитку досліджуваної галузі в майбутньому.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є спроба вирізнити регіональні аспекти для використання форсайту у аграрних підприємствах України.

Виклад основного матеріалу. Для довгострокового прогнозування розвитку науки та технологій у розвинених країнах (Японії, Німеччині, Великобританії, США, Франції й багатьох інших) активно використовується методологія Форсайт (у перекладі з англ. Foresight – передбачення). Форсайт запропонував себе як найефективніший інструмент для визначення пріоритетів у галузі науки та технологій [9].

Проблема покращення системи прийняття рішень шляхом довгострокових перспектив розвитку, як і проблема впливу рішень, що приймаються на довгострокові тенденції, вже давно знаходяться в центрі уваги науковців, підприємців та органів влади. В 1950-1970рр. почали формуватись чотири основні полкуси прогнозних досліджень: США, Західна Європа, Японія і СРСР. Основи теорії і методології «дослідження майбутнього» були винайдені дещо пізніше при певному спротиві зі сторони традиційних прогнозистів, але поступово набули репутації більш цілісного підходу, ніж традиційне прогнозування. Такого роду дослідження були спрямовані на об'єднання в єдине ціле різноманітних рушійних сил, трендів і факторів, що їх обумовлювали задля дослідження альтернативних шляхів розвитку в майбутньому, а не для того, щоб передбачати майбутнє [4, с. 60-61].

Вважаємо, що, використовуючи форсайт в аграрній сфері, можливим стане врахування впливу росту як соціальних, економічних і технічних систем,

так і проблем, з якими людство зустрілося при прискоренні темпів еволюції і невизначеності. Вміння використовувати форсайт при певних умовах для конкретного підприємства зможе вивести вітчизняний аграрний сектор на нові обрії.

Зростання кількості глобальних проблем вимагає комплексного підходу до їх вирішення. Звичайно, що лише великі підприємства здатні виділити кошти для комплексного стратегічного дослідження, однак вважаємо, що опрацювавши механізм і алгоритм форсайту, можливою стане розробка національної програми економічного форсайту, адаптованої для вітчизняних аграрних підприємств.

В Україні першою програмою прогнозування було затверджено Кабінетом Міністрів України у 2004 році Державну програму прогнозування науково-технічного розвитку на 2004-2006 роки. Але її фінансування було зменшено майже вдвічі, а реалізацію у 2006 році призупинено.

У 2007 році Кабінет Міністрів затвердив нову Концепцію Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008-2012 рр. Для її реалізації Постановою Уряду № 1118 від 11 вересня 2007 р. затверджено Державну програму прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008-2012 роки. Базовою організацією, яка забезпечувала організаційний супровід виконання Програми, наказом Міністерства освіти і науки України було визначено Український інститут науково-технічної і економічної інформації (УкрІНТЕІ).

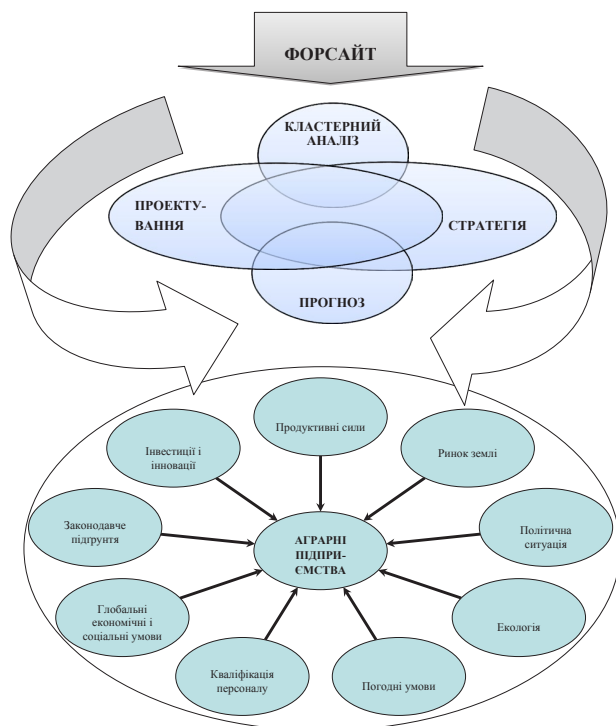
Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011 р. № 704 «Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм» зазначена програма втратила чинність. Принципове значення мали початкова орієнтація на попит з боку економіки і суспільства, врахування можливих варіантів використання переліку критичних технологій і достатній ступінь деталізації цих технологій щодо необхідних фінансових і трудових ресурсів для проведення досліджень і їх впровадження. Крім того, виходячи з аналізу глобальних тенденцій світової науки і технологій, пріоритет було надано тим технологіям, рівень яких відповідає світовому або є вищим. У результаті проведених УкрІНТЕІ в рамках Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку в Україні на 2008- 2012 рр. форсайтних досліджень сформовано та актуалізовано інформаційно-ресурсну базу за пріоритетними напрямками «Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань», «Енергетика та енергоефективність», «Нові речовини та матеріали», «Раціональне природокористування», «Інформаційно-комунікаційні технології» та вперше в Україні сформовано Перелік критичних технологій за пріоритетними тематичними напрямками [9].

Враховуючи сьогоднішні тенденції до укрупнення сільськогосподарських підприємств, вважаємо, що лише величезна фінансова й законодавча підтримка малих й середніх підприємств з боку держави й непосильна праця Антимонопольного комітету України у підсумку дадуть їм можливість перспективного й прибуткового майбутнього. Розвиток та підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств та всього аграрного сектору економіки регіону вимагає вдосконалення державного регулювання у поєднанні з ринковим саморегулюванням [7].

Недоцільно концентрувати увагу на «оптимальних розмірах і структурі аграрних підприємств» та приймати рішення на показниках роботи середньостатистичного сільськогосподарського підприємства

з вищими чи нижчими від середніх показниками господарської діяльності [9, с. 103].

Виокремлення кращих конкуруючих аграрних формувань, які дотримуються прогресивних стандартів та інноваційних напрямків розвитку дозволить отримати найістотніші результати. Пропонуємо власне бачення формування механізму впливу основних складових форсайту на функціонування аграрних підприємств (Рис. 1).

Рис. 1. Механізм впливу основних складових форсайту на функціонування аграрних підприємств*

*власне бачення автора

Звичайно, при використанні форсайту повинні бути враховані регіональні аспекти. Беручи за основу зрівноважений розвиток регіонів й враховуючи похибки на галузеву структуру певного регіону можна буде використовувати форсайт, як вихідну площадку для дослідження майбутнього всіма суб'єктами господарювання й політики (рис. 2).

Рис. 2. Узагальнені вихідні дані для форсайту аграрних підприємств*

*власне бачення автора

Розвиток та підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств Львівщини та всього аграрного сектору економіки країни вимагає вдосконалення державного регулювання у поєднанні з ринковим саморегулюванням. Аналіз рівня та динаміки показників економічної ефективності виробництва засвідчує позитивний характер розвитку аграрного сектору економіки області попри недостатнє використання організаційного потенціалу підприємств. Чинні урядові заходи з державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників недостатньо сприяють підвищенню рівня їх конкурентоспроможності [8, с.159-168].

Опираючись на дослідження найбільшої компанії з маркетингових та соціальних досліджень в Україні «GfK Ukraine», слід відзначити виявлені ними тенденції 2012 – початку 2013рр.: у зв'язку зі зменшенням росту цін, споживання поступово зростає, не зважаючи на зменшення кількості самих споживачів, та й споживчі переваги змінилися – тепер споживачі купують рідше, але більше [6, с. 299].

Висновки і пропозиції. Таким чином, виходячи з наведеного вище, можна зробити висновок, що за умови створення відповідного законодавчого поля є можливості комплексного запровадження форсайту в Україні. Перспективним напрямом наших подальших досліджень є удосконалення Ф-технологій у вітчизняній аграрній сфері й розробка рекомендацій для їх практичного впровадження.

Список літератури:

- Community Research & Development Information Service (CORDIS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cordis.europa.eu/>
- Афанасьев Г.Э. Нам нужна новая экономика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.strf.ru/material.aspx?CatalogId=221&d_no=44912&rated=ok
- Бен Мартин SPRU, University of Sussex [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vatanym.ru/?an=vs410_chhd2
- Гапоненко Н. В. Формайт. Теорія. Методологія. Опыт: Монографія / Н. В. Гапоненко – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. – 239 с.
- Евразийская высшая Бизнес-школа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bshe.ru/ours_programs/foresite_business
- Рулицька К. М. Аграрний сектор України: перспективи та тенденції розвитку / К. М. Рулицька // Вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького – Т. 15. № 3(57) Ч.4.- 2013.- С. 295-300.
- Рулицька К. М. Інтеграція вітчизняних аграрних підприємств у відповідності до стратегічних напрямів розвитку світового аграрного виробництва // Вчені Львівського національного аграрного університету: каталог інноваційних розробок / за заг. ред. В. В. Снітинського, В. І. Лопушняка. – Вип. 13. – Львів: Львів. нац аграр. ун-т, 2013. – С. 74.
- Рулицька К. М. Сільськогосподарські підприємства: аналіз діяльності та тенденції розвитку: Монографія / К. М. Рулицька – Львів: Ліга-Прес, 2013. – 212 с.
- Форсайт в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uiniei.kiev.ua/foresight/ua/ua_foresight.php
- Шелюбская Н. В. Форсайт – механизм определения приоритетов формирования общества знаний стран Западной Европы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : iee.org.ua/files/alushta/81-shelyubskaya-foresite_mech.pdf

Рулицка К.М.

Львовский национальный аграрный университет

РЕГИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФОРСАЙТА ДЛЯ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация

Исследовано региональные аспекты использования форсайта для прогнозирования развития отечественных аграрных предприятий. Обоснована целесообразность применения форсайта в отечественных аграрных предприятиях. Предложен механизм влияния основных составляющих форсайта на функционирование аграрных предприятий. Обобщены выходные данные для форсайта аграрных предприятий.

Ключевые слова: форсайт, регион, аграрные предприятия, прогноз, развитие.

Rulicka K.M.

Lviv National Agrarian University

REGIONAL ASPECTS OF THE USE OF FORESIGHT FOR PROGNOSIS OF DEVELOPMENT OF DOMESTIC AGRARIAN ENTERPRISES

Summary

Regional aspects of the use of foresight for prognosis of development of domestic agrarian enterprises were investigational. The grounded expedience of application of foresight is in domestic agrarian enterprises. The mechanism of influence of basic constituents of foresight is offered on functioning of agrarian enterprises. Generalized basic information for foresight of agrarian enterprises.

Keywords: foresight, region, agrarian enterprises, prognosis, development.

УДК 658:331.101.262

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМ КАПИТАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЙ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Россиян Е.А.

Институт экономики промышленности Национальной академии наук Украины

Проведен анализ подходов к управлению человеческим капиталом на предприятиях. Выявлены ограничения существующих подходов к управлению человеческим капиталом на предприятиях. Международный опыт управления человеческим капиталом формирует основы для совершенствования теории и практики управления человеческим капиталом на предприятиях.

Ключевые слова: человеческий капитал, подход, параметры человека, предприятие, управление, опыт.

Постановка проблемы. На обеспечение конкурентоспособности и экономической устойчивости отечественных предприятий значительное влияние оказывает уровень инновационно-технологического развития экономики. Данный показатель зависит не только от объемов финансовых инвестиций, но и от имеющегося человеческого капитала предприятий. Для украинского рынка труда характерен рост предложения труда, но при этом предприятия все же испытывают неудовлетворенные потребности в высококвалифицированных кадрах для различных отраслей экономики. Этим подтверждается низкий уровень развития человеческого капитала, а также неэффективность его использования. Такая ситуация ограничивает перспективы инновационного развития предприятий и негативно отражается на результатах их финансово-хозяйственной деятельности.

Анализ последних исследований и публикаций. Актуальность вопросов управления человеческим капиталом подтверждается постоянным интересом и вниманием ученых к их разрешению. Исследованиями в данном направлении занимаются такие

известные украинские ученые, как: В. Антонюк, Н. Гринёва, Е. Гришнова, А. Доронин, Г. Дмитренко, А. Колот, Э. Либанова, Н. Лукьянченко, О. Некифоренко, О. Новикова, В. Оникиенко, Н. Хромов, А. Цимбал, Л. Шаульская и многие другие ученые. Среди зарубежных ученых выделяются работы: Г. Беккера, Г. Боузена, К. Голдина, Л. Катза, Дж. Коулмана, Дж. Минсера, Л. Туроу, Т. Шульца и многих других.

Выделение неразрешенных ранее частей общей проблемы. Отечественными и зарубежными учеными недостаточно внимания уделяется вопросам формирования человеческого капитала предприятий с учетом особенностей всех его элементов, а также тенденций рынка труда. Этим ограничиваются возможности повышения уровня развития человеческого капитала предприятий.

Цель статьи. Главной целью данной работы является анализ современных зарубежных теорий и практик управления человеческим капиталом, выявление их преимуществ и ограничений. С учетом этого должны формироваться основы для совершенствования подходов к управлению человеческим капиталом на предприятиях.